

immediate deriuatur. Tam heterogenea quam homogenea etiam à frigore congregantur, restringuntur, condensantur, resque eiusdem naturæ agglutinatione obscuræ & tenebrosæ secundum magis & minus redduntur, quemadmodum loco superius citato luculenter & copiose explicatur; Dicimus igitur, quod cum duæ recenseantur tam à sacris scripturis quam à Philosophorum doctrina qualitates agentes, totidemque patientes ab agentium actionibus intermediis prouenientes, nostrum erit scire, quod ut calor sit immediata lucis creatæ soboles, & nihil aliud quam ipsius motus lucis seu aeris lucidi seu ignei effectus, sic etiam viceuersa frigus esse immediatam tenebrarum propaginem, quæ exciratur, & de potentia in actionem inuoluntariam quasi & coactam reducitur virtute calidi à fonte lucido scaturientis: ita ut frigidi vita seu actus sit in caliditatis actu, eiusque actio est quasi aduentitia, & non naturalis, quippe quæ creatione hoc est resistendo fieri atque procreari solet, nam ut propria tenebrarum vita est quies, quemadmodum in natura tenebrosæ terræ videre liceat, sic etiam frigoris naturæ, utpote ex tenebrarum ventre exsurgentis, est quiescere & minime moueri, nisi caliditatis insultibus resistendi causa urgeatur. Atque hinc factum est, quod ut empyræa mundi & ignea elementorum sphaera est calidissima, ita etiam horum, centrum quatenus tenebrosa terræ sedes & à circumferentia remotissima est, frigidissima sit, nam ut lux omnimodo est tenebris tam aspectu quam qualitate opposita, sic etiam & qualitates ab iis exsurgentes sunt sibi inuicem valde contrariæ: Vnde lucis radii deorsum tendentes in terram & aquam suo calore assidue agere obseruantur in densa & tenebrosa subtiliando. Ad huius ergo actiones repellendas terra protinus atque aqua frigidos suos vapores à calore exagitados emittit, mediantibus quibus vires caloris persequentis reprimuntur & reperiuntur.

Ad duarum autem qualitatum passiuarum originem quod attinet, idem hoc in loco describimus, quod capite 7. lib. 1. De physica Macrocosmi historia superius allegata expressum est, videlicet quod ex concursu actionum qualitatum duarum prædictarum, calidi videlicet ab extremo igneo agente, & frigidi ab extremo terreo resistente, temperatura seu qualitas tertia in motu medio seu medietate inter hos duos terminos oppositos procreetur, quæ tam de natura terrea quam de illa ignea participat, vnde nec intense calida est, nam caliditatis acumen obrunditur vi frigoris resistentis, nec intense frigida, quoniam in media via frigiditatis resistentis vigor à caliditate persequente deprimitur, vnde necesse est, quod ista procreata qualitas sit aliquod tertium, & per consequens nec calidum & siccum nec frigidum & siccum, sed intermedium inter has duas naturas, hoc est concursus ex duobus medium humidum producens, subtilis enim mundi spiritus oppositis huiusmodi agentis & resistentis qualitatum actionibus in medium appositione quadam homogenea in humidam naturam transit, nam hac via producta est substantia mundi materialis seu passiuæ, videlicet actione lucis increatæ & resistentia tenebrarum deformium, quarum contrariarum actionum effectum producta est natura vniuersalis humida seu aqua, ex qua cælum & terra sunt tum postea procreata. Hæc ergo est ratio, quod natura mundi humida sit passiuæ, & consequenter quod eius qualitas etiam patiatur, utpote quæ ab effectibus qualitatum actiuarum duplicis conditionis producuntur, atque ita à natura sua apta est actiones tam frigoris quam caliditatis pati: Nam experientia docemur, quod ut naturæ caliditatis est humidum subiliare & dissipare, atque etiam ab illis locis ubi est euocare, ita etiam è regione frigoris est officium humidum condensare, congregare, atque constringere. deorsum centrum versus retrahere, & in locis infimis retinere: media iterum aeris regione frigore nubes condensantur & vniuntur, at caloris facultate in aerem vel pluuiam dissipantur: ita ut luce clarius videre possimus, quod ut qualitas humiditatis mutua qualitatum primariarum actione & resistentia producitur, ita etiam ipsa ordinata est vtramque eorum actionem pati. Hinc ergo est, quod ut duæ prædictæ qualitates sunt primariæ & immediate cum luce & aqua in mundum productæ, ita ab Artefio haud inepte simplices qualitates dicantur, quemadmodum tam humiditas quam siccitas simplices à simplicibus nuncupantur, quippe quæ à mutuis ipsarum simplicium actionibus producuntur. Nam siccitas in sua natura nihil est nisi respectu humiditatis, quoniam ubi abest humiditas ibi siccitas abundare dicitur. Atque ob istam rationem recte definitur siccitas nihil aliud esse nisi humiditatis absentia. Ut igitur naturalis humiditatis positio est inter terram & ignem vel tenebras & lucem, ita etiam sedes siccitatis est in vtroque extremo, videlicet in terra vel tenebris, ubi maxime abest caliditatis effectus, qui necessario concurrere debet ad humiditatis generationem, vel in igne, seu luce primaria, ubi abest frigoris resistentia, cuius etiam virtus ad humiditatis essentiam requiritur: Atque hoc modo quatuor productæ sunt rerum qualitates primariæ, ex quarum ordinationibus varia in mundo elementa procreantur, ut infra latius ostendemus. Has autem qualitates Hippocrates, Galenus, & Auicenna primaria medicæ suæ Artis principia statuerunt.